

Prosjektleder
Einar Aarre
tlf. 951 53 603 – epost: innsikt@bt.no

Innsikt er en BT-satsing på kunnskap og forskningsstoff. Her skriver eksperter og kunnskaps-personer bakgrunnsartikler, saker om egen forskning og saker knyttet til nyhetsbildet.

En av historiens verste flyktningkatastrofer

Seks millioner mennesker fra Syria – mer enn en fjerdedel av landets befolkning – er på flukt.

Midtøstens historie er full av flyktningekatastrofer. Nå er regionen midt i en av sine verste.

I fjor høst møtte jeg den unge trebarnsmoren «Aysha», en av tusenvis syriske flyktninger i Libanon. Hun og mannen leide et lite, mørkt rom i en nedslitt palestinsk flyktningleir.

Hennes nyfødte datter ligger urørlig på gulvet, innpakket i et støvet pledd. Svak og for tidlig født trenger jenta legehjelp. Men familien har ikke flere penger og ikke flere eiendeler å selge.

Hva vil skje med jenten, tenker jeg. Vil hun vokse opp som en flyktning blant flyktninger? Jeg tør ikke å spørre «Aysha» om fremtiden. Jeg spør ikke om krigen i Syria heller.

Ingen av dem vi møter våger å svare. For Midtøsten er full av historier som hennes.

20 millioner på flukt

Til sammen bor 20 millioner mennesker som flyktninger eller internt fordrevne i regionen. Det er fire ganger Norges befolkning.

De fleste vil aldri kunne dra tilbake til det hjemmet de rømte fra. Det samme vil skje med de syriske flyktningene om krigen fortsetter.

I mars 2011 begynte fredelige demonstrasjoner mot Assad-regimet. To år senere var protestene blitt til blodig borgerkrig. Flyktningstrømmen ble en flodbølge.

Innen årets utgang vil halvparten av syrerne være avhengig av nødhjelp.

Ekstrem voldsbruk

De voldsomme angrepene på byene Idlib, Homs og Hama i mars-april 2012 startet flyktningebølgen. Den syriske hæren ville ha kontroll for å sikre adkomsten til Middelhavet, og forsvare de Assad-tro alavittene som dominerer området.

Syria er like odelagt på to år som Libanon var etter 15 års borgerkrig. Landsbyer utslettet, byer jevnet mer jorden og folk drevet på flukt. Ekstrem voldsbruk har sikret Assad fortsatt makt.

Det er nå både en regional- og religionskrig: Iran, Syria og

Hizbollah mot USA, gulfstatene og Israel. Sunnier mot sjiaer. Derfor vil konflikten fortsette og flyktningkrisen øke.

Katastrofe etter katastrofe

Midtøsten er en flyktningregion: Først var det armenere som flyktet fra folkemordet i Tyrkia (1915).

Senere kom palestinerne (1948, 1967). I dag er palestinerne den største flyktninggruppen, der millioner av mennesker fortsatt lever i leirer som fattige, rettsløse og uvelkomne «gjester».

Den amerikanske invasjonen i Irak (2003) utløste bok en flyktningkriser, med nye millioner av mennesker som krysser landegrensene.

Bare en fjerdedel av de syriske flyktningene er mellom 18 og 60 år. De fleste stridsdyktige menn blir igjen for å kjempe eller passe på familiens eiendom.

Kvinner uten mannlige forsørger er tvunget på flukt. Mange har flyktet etter å ha blitt voldtatt, eller for å unngå voldtekt. For å overleve i eksil tvinges mange til prostitusjon og tvangsekteskap.

Begynnelsen på problemer

Flyktningleirene i Jordan, Tyrkia og Irak betyr ikke slutten på flyktningenes problemer. De er begynnelsen på nye. Overbefolket og med elendige vann- og sanitærforhold er det strengt kontrollerte lagringsplasser for mennesker i nød.

Aller verst er det i Za'atari-leiren i Jordan, en ny «by» midt i ørkenen med mer enn 160.000 flyktninger. Opptøyer, sammenstøt og uroligheter er dagligdags.

Syria-krisen splitter Libanon, og er det eneste landet som ikke har opprettet flyktningleirer. Flyktningene har slått seg ned i de store byene, langs grensen mot Syria og overalt der de kan finne bolig og arbeid.

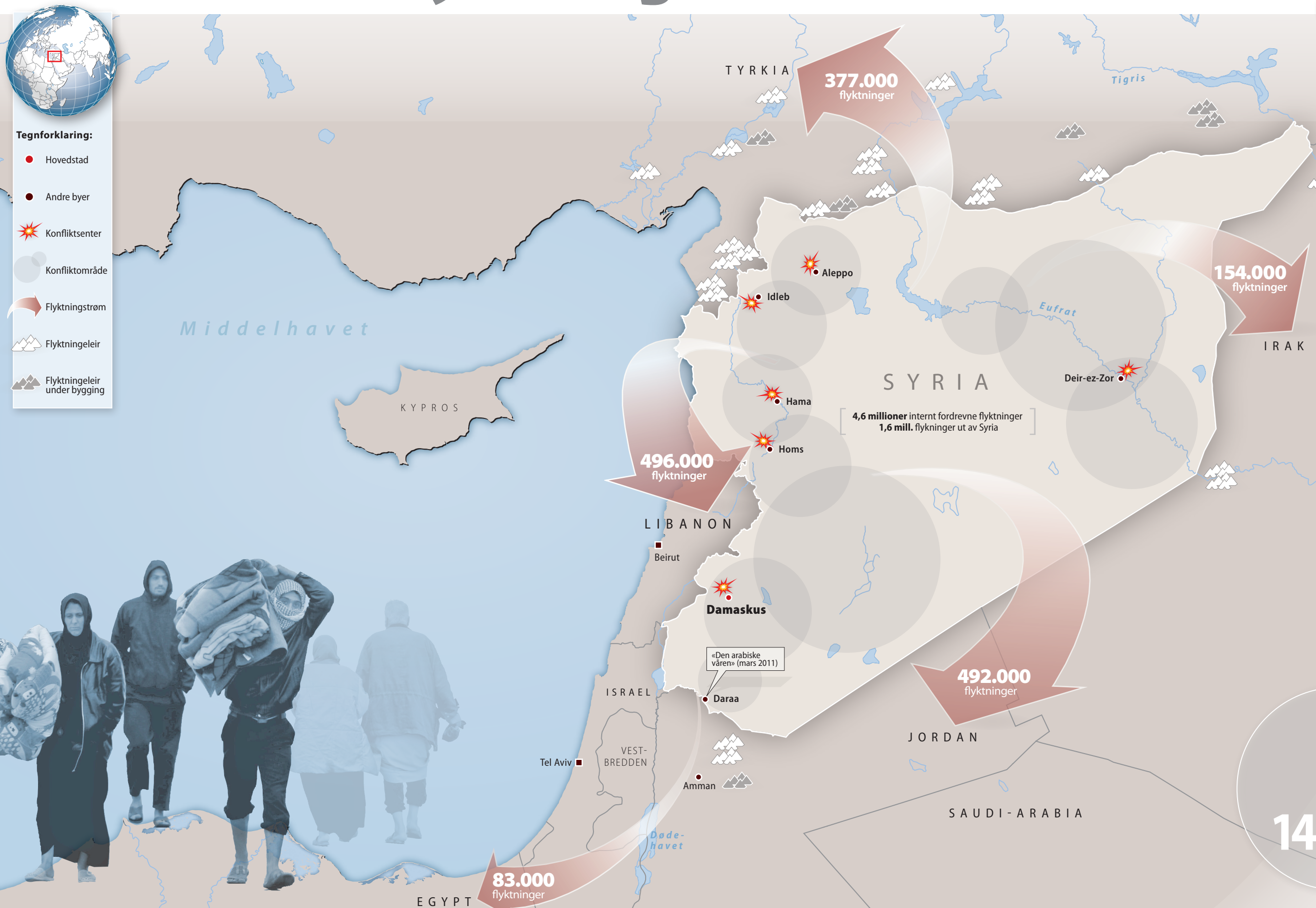
Det er et politisk mareritt for et land som er delt i to fløyer som kjemper på hver sin side av konflikten: Hizbollah-krigere med Assad-regimet. De radikale libanesiske sunnier med opprørerne.

Desparate og radikaliserede flyktninger kan trekke Libanon enda dypere inn i krigen. Men de aller fleste flyktningene, slik som «Aysha» og hennes familie, er ofre for en brutal krig. De er ikke krigere eller militante islamister.

Tegnforklaring:

- Hovedstad
- Andre byer
- ☀ Konfliktsenter
- ☁ Konfliktområde
- ➔ Flyktningstrøm
- ⚙ Flyktningleir
- ⚙ Flyktningleir under bygging

SYRIA

Flyktet fra Syria 1.602.000
Internt fordrevne flyktninger 4.600.000

Flyktninger i Syria fra tidligere kriser:
Totalt 1.244.221
Irakiske flyktninger 725.221
Flyktningleirer 0

Palestinske flyktninger 519.000
Flyktningleirer 12

Syreform: Autoritær republikk
President: Bashar al-Assad
Statsminister: Wael Nader al-Halqi
Religion: Sunnier (74 %), alavitter (12 %), andre (14 %)
Folketall 21,5 mill.
Areal 185.180 km²

Opprøret mot Assad:
Mars 2011: «Den arabiske våren», fredelige demonstrasjoner begynner i byen Daraa.

April 2011: Drap på demonstranter, 1.000 drept.

Mars 2012: Den syriske hæren angriper byene Homs, Hama og Idlib.

April 2012: Flyktning-krisen starter.

Juli 2012: Borgerkrig, en million flyktninger.

Juni 2013: 90.000 drept, 1,6 mill. flyktninger, 4,6 mill. internt fordrevne.

20 millioner drept

Totalt i Midtøsten-regionen lever nå rundt 20 millioner mennesker på flukt. Da er alle flyktningkriser som har herjet området inkludert. Over 6 millioner er nå på flukt etter Syria-krisen.

EGYPT	
Syriske flyktninger	83.000
Flyktningleirer	0
Andre flyktningekriser:	
Palestinske flyktninger	50.000
Flyktningleirer	0
Styreform: Republikk	
President: Mohammed Mursi	
Statsminister: Hisham Kadil	
Religion: Sunnier (90 %), koptere (9 %), andre (1 %)	
Folketall	80,5 mill.
Areal	1.001.450 km ²

TYRKIA	
Syriske flyktninger	377.000
Flyktningleirer	21
Andre flyktningekriser:	
Internt fordrevne flyktninger	1.201.000
Styreform: Republikk	
President: Abdullah Gül	
Statsminister: Recep Tayyip Erdoğan	
Religion: Sunnier (79 %), sjia (20 %), andre (1 %)	
Folketall	74,8 mill.
Areal	780.580 km ²

LIBANON	
Syriske flyktninger	496.000
Flyktningleirer	0
Andre flyktningekriser:	
Flyktninger fra Libanon	16.637
Internt fordrevne flyktninger	47.000
Palestinske flyktninger	470.000
Flyktningleirer	12
Styreform: Republikk	
President: Michel Suleiman	
Statsminister: Najib Mikati	
Religion: Sunnier (30 %), sjia (30 %), andre (30 %)	
Folketall	4,1 mill.
Areal	10.400 km ²

IRAK	
Syriske flyktninger	154.000
Flyktningleirer	5
Andre flyktningekriser:	
Flyktninger fra Irak	1.452.289
Internt fordrevne flyktninger	2.840.000
Styreform: Republikk	
President: Jalal Talabani	
Statsminister: Nouri al-Maliki	
Religion: Sunnier (30 %), sjia (60 %), andre (10 %)	
Folketall	32 mill.
Areal	437.300 km ²

JORDAN	
Syriske flyktninger	492.000
Flyktningleirer	3
Andre flyktningekriser:	
Flyktninger fra landet	2.769
Palestinske flyktninger	2.090.000
Flyktningleirer	10
Styreform: Monarki	
Konge: Abdullah II	
Statsminister: Abdullah Nsour	
Religion: Sunnier (93 %), kristne (6 %), andre (1 %)	
Folketall	6,6 mill.
Areal	92.300 km ²

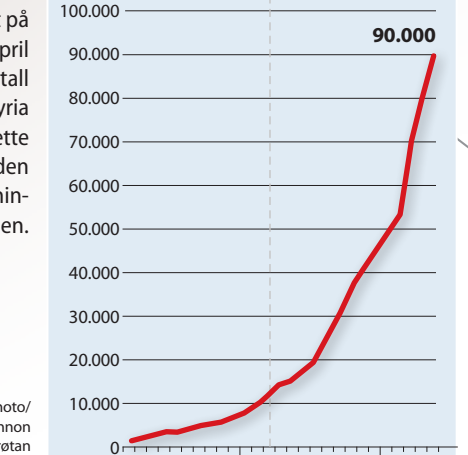
ORDBOK

Flyktning: Person som har krysset internasjonal grense, og beskyttet av den internasjonale flyktningekonvensjonen.

Internt fordreven: Flyktet innenfor landets egne grenser. Ingen internasjonal rettsbeskyttelse.

Den syriske krisepleanen: Den største anmodningen om hjelp til en flyktningekrise fra FN-systemet. De ber om talt 30 milliarder norske kroner.

Antall døde i Syria

Flyktninger

SENIORFORSKER ARE KNUDSEN ved Chr. Michelsens Institutt (CMI) har skrevet denne artikkelen. Han har spesielt forsket på politisk konflikt, islamisme og flyktninger, med regionalt fokus på Libanon og Palestina. Han har redigert bøkene «Palestinian Refugees: Identity, Space and Place in the Levant» (2011), og «Lebanon: After the Cedar Revolution» (2012). Gir til høsten ut en antologi om islamske partier etter den «arabiske våren».

Foto: AP Photo/Mohammad Hannan
Grafikk: Kay Age Strøm Grotan
© grafikk@bt.no